

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน A Model for Development Basic Moral for Students in Schools

สุริย์มาศ สุขกลี, อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย 2) การสร้างร่างรูปแบบ 3) การพัฒนารูปแบบโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 4) การสรุปและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 327 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนในสถานศึกษา จังหวัดจันทบุรี ขนาดเล็ก จำนวน 5 คน ขนาดกลาง จำนวน 5 คน และขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ความขยัน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 2) ความประหยัด โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถเก็บออมทั้งเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ ใช้สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ และทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ 3) ความซื่อสัตย์ โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถประพฤติ ปฏิบัติด้วยความซื่อตรง ประพฤติ ปฏิบัติด้วยความจริงใจ เป็นผู้ที่มีความประพฤติตรงต่อหน้าที่เป็นผู้ที่มีความประพฤติตรงต่อเวลา เป็นผู้ที่มีความประพฤติปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมา ทั้งทางกาย วาจา และใจ 4) ความมีวินัย โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ข้อบังคับ ปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้ มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน 5) ความสุภาพ โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีกิริยาเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ ปฏิบัติตนด้วยความอ่อนโยน ปฏิบัติตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย และแต่งกายสุภาพ น่ารักสมวัย 6) ความสะอาด โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนรักษาร่างกายให้ถูกสุขลักษณะ ปฏิบัติตนให้เกิดความสบายใจแก่บุคคลที่ได้พบเห็น รักษาที่อยู่และสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ ดูแลรักษาร่างกายได้อย่างถูกต้อง และรู้จักการฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ 7) ความสามัคคี โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ ปฏิบัติงานด้วยความพร้อมเพรียงกันเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดีมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและช่วยเหลือกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ 8) ความมีน้ำใจ โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถแบ่งปันผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นได้มีความเอื้ออาทร สละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวมได้ และช่วยเหลือสังคมด้วยร่างกาย สติปัญญาตามความสามารถ

คำสำคัญ : คุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน, การพัฒนา

Abstract

The research aimed to develop a model for developing basic moral for students in primary schools. The process had taken by 1) studying the documents and related research to determine the conceptual research 2) creating the model 3) developing the model 4) presenting the model for developing basic moral for students in primary schools. The sample was 327 teachers in primary schools in Chanthaburi.

The results found that : a model for developing basic moral for students in schools. 1) To develop diligence, the developing process was to encourage the students to be responsible, able to work with others and to spend time usefully. 2) To develop economy, the developing process was to encourage the students to spend times, many and use material effectively to have simple life and to do their aim accounts. 3) To develop honesty, the developing process was to encourage the students to be honest, sincerely in all physical mental and verbal acting. 4) To develop discipline. The developing process was to encourage the students to Keep the rules from they themselves to the rules of society. 5) to develop politeness, the developing process was to encourage the students to behave politely. 6) To develop healthiness, the developing process was to encourage the students to keep them clean and healthy not only in themselves also in their environment and society. 7) To develop unity, the developing process was to encourage the students to work in team, to be able to leader and a follower. 8) To develop spirit, the developing process was to encourage the students to help, share with each others.

Keywords : basic moral for students in schools, development

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความไม่สมดุลกันกับการพัฒนาด้านจิตใจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้มีลักษณะของสังคมที่มีระดับของศีลธรรมถดถอยน้อยลงไปเรื่อยๆ ซึ่งการถดถอยทางศีลธรรมและจริยธรรม หรือวิกฤติทางศีลธรรมและจริยธรรมหรือการไม่มีศีลธรรมและจริยธรรมก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคม เช่น ขาดความรับผิดชอบ ใช้เสรีภาพโดยขาดความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น ใช้จ่ายเกินกำลังความสามารถ ขาดความอดทน ขาดความเพียร ไม่มีวินัย ขาดความซื่อสัตย์ ไม่มีความเมตตา กรุณา สังคมขาดความยุติธรรมจากการถดถอยทางศีลธรรมดังกล่าว สังคมไทยมีแนวโน้มที่นำไปสู่ความเสื่อมในทุกๆ ด้าน เนื่องจากการมีศีลธรรมและจริยธรรมถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของทุกสิ่งทุกอย่าง สังคมจะเจริญอย่างมีความสุขที่แท้จริง ดังนั้นประชาชนจะต้องมีศีลธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่คิดช่วยเหลือผู้อื่น สังคม ประเทศชาติและโลกของเรา (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2550 : 23)

กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมให้องค์กรทุกภาคส่วนยึดคุณธรรมนำความรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมให้อยู่กันเป็นสุข โดยให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายและเป้าหมายเร่งรัด การปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยการสอดแทรกคุณธรรมพื้นฐาน ประสานความร่วมมือระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้คุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรมตามแนวทางของคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ประกอบด้วย 1) ความขยัน 2) ความประหยัด 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความมีวินัย 5) ความสุภาพ 6) ความสะอาด 7) ความสามัคคี และ 8) ความมีน้ำใจ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดเป็นหลักในการส่งเสริมให้นำไปประพฤติปฏิบัติ ในการดำรงชีวิตประจำวันให้เป็นสุขโดยปลูกฝังเพื่อเป็นคุณธรรมพื้นฐานให้กับวัยเด็กเป็นต้นไป ซึ่งสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรมพื้นฐานทำให้สามารถใช้ ในการดำเนินชีวิตได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน และถาวร สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงต้องร่วมมือกันที่จะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ให้กับเด็กทุกวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 23) ซึ่งครูจะต้องเป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนที่เข้าสู่วัยเรียนให้ได้ตรงตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดเน้นพัฒนาให้ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน

ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ พร้อมทั้งยังมีการจัดเวลาให้ผู้เรียน เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติ ปัญญา อารมณ์ สังคม สร้างเสริมศีลธรรม คุณธรรม ความเอื้ออาทร และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นเกณฑ์การจบหลักสูตรที่ผู้เรียนต้องผ่านเกณฑ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551 : 11) และจากการศึกษา งานวิจัยของ ภควัฒพร มหาเขตต์ เฉลลา ประเสริฐสังข์ และวิเชียร พันธุ์เครือบุตร (2558 : 109-118) ที่ได้ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศต่างกัน สถานภาพต่างกัน และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยนำร่องรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน จึงได้ศึกษาเฉพาะสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา และพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 2,196 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 327 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน ในสถานศึกษา จังหวัดจันทบุรี ขนาดเล็ก จำนวน 5 คน ขนาดกลาง จำนวน 5 คน และขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในประเด็นการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

2. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

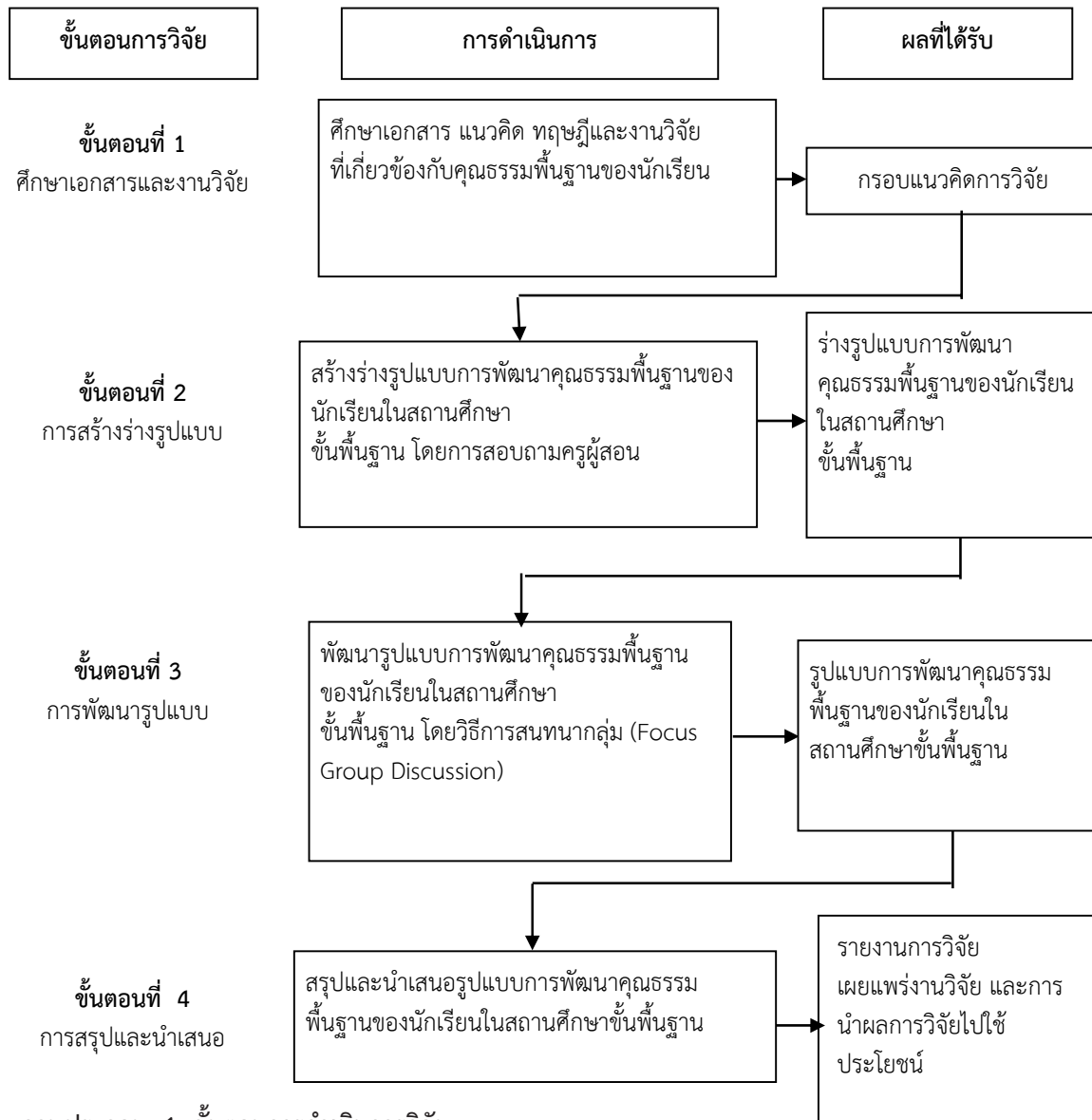
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยโดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน และนำไปสอบถามครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในประเด็นการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีความสมบูรณ์ได้กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ครูผู้สอนในสถานศึกษา จังหวัดจันทบุรี ขนาดเล็ก จำนวน 5 คน ขนาดกลาง จำนวน 5 คน และขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ในประเด็นการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน โดยจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏผล ดังนี้

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความขยัน โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.21$) ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 4.19$) และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X} = 4.09$)

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความประหยัด โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถใช้สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ($\bar{X} = 4.09$) ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ($\bar{X} = 4.05$) และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถเก็บออมทั้งเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ ($\bar{X} = 3.93$)

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมา ($\bar{X} = 4.11$) ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความประพฤติตรงต่อเวลา ($\bar{X} = 4.10$) และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถประพฤติ ปฏิบัติด้วยความซื่อตรง ($\bar{X} = 4.09$)

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความมีวินัย โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ($\bar{X} = 4.10$) ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้ ($\bar{X} = 4.07$) และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบ ($\bar{X} = 3.98$)

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความสุภาพ โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติตนด้วยความอ่อนโยน ($\bar{X} = 4.02$) ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนแต่งกายที่สุภาพ น่ารักสมวัย ($\bar{X} = 3.96$) และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย ($\bar{X} = 3.94$)

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความสะอาด โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนรักษาที่อยู่และสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ ($\bar{X} = 4.06$) ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนดูแลรักษาร่างกายได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 4.02$) และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนให้เกิดความสบายใจแก่บุคคลที่ได้พบเห็น ($\bar{X} = 3.98$)

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความสามัคคี โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี ($\bar{X} = 4.05$) ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.04$) และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ ($\bar{X} = 3.99$)

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความมีน้ำใจ โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี ($\bar{X} = 4.05$) ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.04$) และส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ ($\bar{X} = 3.99$)

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในประเด็นการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีความสมบูรณ์ ได้กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในประเด็นการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีความสมบูรณ์ ดังนี้

1. ความขยัน โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเต็มความสามารถ ปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. ความประหยัด โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถเก็บออมทั้งเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ ใช้สิ่งของให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่า ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ และทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

3. ความซื่อสัตย์ โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถประพฤติ ปฏิบัติด้วยความซื่อตรง ประพฤติ ปฏิบัติด้วยความจริงใจ เป็นผู้ที่มีความประพฤติตรงต่อหน้าที่ เป็นผู้ที่มีความประพฤติตรงต่อเวลา เป็นผู้ที่มีความประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมา ทั้งทางกาย วาจา และใจ

4. ความมีวินัย โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบ ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

5. ความสุภาพ โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีกิริยาเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ ปฏิบัติตนด้วยความอ่อนโยน ปฏิบัติตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย และแต่งกายสุภาพ น่ารัก สมวัย

6. ความสะอาด โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนรักษาร่างกายให้ถูกสุขลักษณะ ปฏิบัติตนให้เกิดความสบายใจ แก่บุคคลที่ได้พบเห็น รักษาที่อยู่และสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ ดูแลรักษาร่างกายได้อย่างถูกต้อง และรู้จักการฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ

7. ความสามัคคี โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ ปฏิบัติงานด้วยความพร้อมเพรียงกัน เป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดีมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และช่วยเหลือกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์

8. ความมีน้ำใจ โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถแบ่งปันผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นได้มีความเอื้ออาทร สละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวมได้ และช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญาตามความสามารถ

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. ความขยัน โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่องานทันทีที่ได้รับมอบหมาย โดยการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาบังคับการทำงานอย่างตั้งใจเต็มความสามารถ เมื่อมีอุปสรรคพยายามแก้ไขเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงโดยไม่ละทิ้งงาน เมื่อมีเวลาว่างก็มักใช้ในการทบทวนฝึกฝนสิ่งที่ได้เรียนรู้อา หรือทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่ การงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่องมีความพยายามไม่ท้อถอยกล้าเผชิญอุปสรรครักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 15) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมเชย ทองชุม (25470: บทคัดย่อ)

ได้ศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านนาสามัคคี อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การประเมินพฤติกรรมนักเรียนมีระดับค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกรายการ มีค่าระดับคะแนนอยู่ในระดับดีมาก

2. ความประหยัด โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถเก็บออมทั้งเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ ใช้สิ่งของให้เกิดประโยชน์ คำนวณดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ และทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ เนื่องจากความประหยัด เป็นการใช้ทรัพย์สิน สิ่งทั้งหลายอย่างพอประมาณโดยการให้เกิดประโยชน์มากที่สุด การรู้จักใช้ รู้จักออมทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากร ทั้งส่วนตนและสังคมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ ส่วนตนและสังคม (ดวงเด่น นุเมรัมย์, 2548 : 54) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณนก ทองแดง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา บทบาทของครูผู้สอนในการสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอกระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง พบว่า ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียน ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความซื่อสัตย์ โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถประพฤติ ปฏิบัติด้วยความซื่อตรง ประพฤติ ปฏิบัติด้วยความจริงใจ เป็นผู้ที่มีความประพฤติตรงต่อหน้าที่ เป็นผู้ที่มีความประพฤติตรงต่อเวลา เป็นผู้ที่มีความประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมา ทั้งทางกาย วาจา และใจ เนื่องจากความซื่อสัตย์ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกออกทั้งกาย วาจาและใจที่มีความซื่อตรงตรงไปตรงมา ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นทำงานสิ่งใดก็ต้องทำให้สำเร็จเป็นอย่างดี ไม่กลับกลอก มีความจริงใจต่อทุกคนจนเป็นที่ไว้วางใจของทุกคน (ชูวงศ์ ฉายะบุตร และมุ่งหมาย ซื่อตรง, 2548 : 7) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพิน ปาดาล (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การปฏิบัติตามบทบาทครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง เขต 2 พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ความมีวินัย โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบ ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน เนื่องจากความมีวินัยเป็นพฤติกรรมของผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร สังคม และประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม (ประเทือง กับปิยบุตร, 2552 : 26)

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมเชย ทองชุม (25470: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านนาสามัคคี อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การประเมินพฤติกรรมนักเรียนมีระดับค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกรายการ มีค่าระดับคะแนนอยู่ในระดับดีมาก

5. ความสุภาพ โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียน มีกิริยาเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ ปฏิบัติตนด้วยความอ่อนโยน ปฏิบัติตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย และแต่งกายสุภาพ น่ารักสมวัย เนื่องจาก ความสุภาพมีประโยชน์คือ ทำให้ต่างฝ่ายต่างเกิดความสดชื่น แจ่มใส มีความสุข ทำให้ใคร่ประพฤติดีที่เป็นประโยชน์แก่กัน ช่วยเหลือกิจกรรมของกันและกัน การทำงานสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ อย่างราบรื่น ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ จะศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาจากผู้ใดก็ยอมดำเนินไปได้สะดวก ทำให้เป็นคนน่ารัก มีผู้ยินดีต้อนรับเชื้อเชิญ (กรมการศาสนา, ม.ป.ป. : 238) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเทือง กบปิยบุตร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานจัดประสบการณ์ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า ผลการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

6. ความสะอาด โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียน รักษาร่างกายให้ถูกสุขลักษณะ ปฏิบัติตนให้เกิดความสบายใจ แก่บุคคลที่ได้พบเห็น รักษาที่อยู่และสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ ดูแลรักษาร่างกายได้อย่างถูกต้อง และรู้จักการฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ เนื่องจาก ความสะอาดเป็นการดูแล รักษา ความมีระเบียบเรียบร้อยไม่สกปรกทั้งที่บ้าน และโรงเรียน เพื่อให้เกิดความสบาย ความปลอดภัยปราศจากโรคภัยต่างๆ ฉะนั้นจึงต้องรู้จัก ทำความสะอาดในส่วนประกอบต่างๆ ภายในบ้าน รวมทั้งวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ให้ดูสวยงาม อยู่ในสภาพที่อยู่ตลอดเวลา (วนิษา เพชรสุวรรณ, ม.ป.ป. : 8) วรรณนก ทอดแดง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของครูผู้สอนในการสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอกระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง พบว่า ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

7. ความสามัคคี โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ ปฏิบัติงานด้วยความพร้อมเพรียงกัน เป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และช่วยเหลือกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งความสามัคคี เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมหรือกลุ่มเพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์เกิดประโยชน์ส่วนรวม ก็หมายถึง สิ่งอันเป็นประโยชน์ที่ทุกคนจะได้รับเหมือนกัน ในการทำอะไรก็ตามจำเป็น ต้องคิดถึงผู้อื่นอีกหลายๆ คน ไม่ใช่คิดถึงแต่ตนเองจำเป็น ต้องคิดว่า สิ่งที่ทำ จะให้ประโยชน์และจะให้ประโยชน์อะไรแก่ผู้อื่น ไม่ใช่คิดแต่จะทำ

เพื่อประโยชน์ของตนเองเท่านั้น หากสิ่งที่ทำ ได้ประโยชน์แต่ส่วนรวม เกิดความเดือดร้อนหรือเสียประโยชน์ ก็ไม่ควรทำเพราะหากทำให้ส่วนรวมเสียหายมากๆ ตัวเองก็ย่อมเสียหายหรือเสียประโยชน์ด้วย เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของส่วนรวม (ทิตนา แหมมณี และคนอื่นๆ, 2546 : 70) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเทือง กบปิยบุตร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานจัดประสบการณ์ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า ผลการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

8. ความมีน้ำใจ โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถ แบ่งปันผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นได้มีความเอื้ออาทร สละความสุขส่วนตน เพื่อส่วนรวมได้ และช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ตามความสามารถ เนื่องจากความมีน้ำใจเป็นพฤติกรรมของผู้ให้ และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ช่วยเหลือสังคม ด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา ร่วมสร้างสรรค์ สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน (ประเทือง กบปิยบุตร, 2552 : 26) วรรณนก ทอดแดง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา บทบาทของครูผู้สอนในการสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอกระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง พบว่า ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านความประหยัดโดยการส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถใช้สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย และเก็บออมทั้งเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ
2. สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบพัฒนาคุณธรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในแต่ละสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (ม.ป.ป.). **คู่มือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ : กรมฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **8 คุณธรรมพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

ชมเชย ทองชุม. (2547). **การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม**

จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านนาสามัคคี อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยการศึกษา).

มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร และมุ่งหมาย ชี้อตรง. (2548). **หนังสือสาระการเรียนรู้พื้นฐานหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ดวงเด่น นุธรรมย์. (2548). **ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.

ทิตนา แหมมณี และคนอื่นๆ. (2546). **กิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัยและประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : เสริมสินพีรพรส ชิสเต็ม.

ประเทือง กัปปิบุตร. (2552). **การศึกษาการดำเนินงานจัดประสบการณ์ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ภควัตพร มหาเขตต์ เฉลลา ประเสริฐสังข์ และวิเชียร พันธุ์เครือบุตร.

(2558). “การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1”. ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี. 9(3) : 109-118.

ยุพิน ปาตาล. (2553). **การปฏิบัติตามบทบาทครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มตำบลท่ากระดาน อำเภอสนาบชัยเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

วรรณนก ทอดแดง. (2551). **บทบาทของครูผู้สอนในการสร้างเสริมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอกะบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วนิชา เพชรสุวรรณ. (ม.ป.ป.). **คู่มือการเรียนการสอนกลุ่มวิชาการงานอาชีพในบ้าน**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2551). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 - 2559) : ฉบับสรุป**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). **คุณธรรมนำความรู้ รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities,” *Journal of Education and Psychological Measurement*. 30(3) : 607-610.